

OCENE – ZAPISKI – POROČILA – GRADIVO

Ob jubileju

SEDEMDESET LET MAJE ILJINIČNE RYŽOVE

Maja Iljinična Ryžova je prav gotovo ena izmed vodilnih ruskih slovenistk. Rodila se je 1. julija 1927. l. v vasi Gostilici leningrajske pokrajine. Ko je bila stara dva meseca, se je s starši preselila v Leningrad. Samo dve leti (1955 in 1956) je živela in delala v Moskvi. V Leningradu je zelo težko preživela ves čas nacistične blokade. Srednjo šolo je končala po prebitju blokade. Leta 1946 se je vpisala na leningrajsko univerzo, in sicer na filološko fakulteto, na katedro za slavistiko, na odsek za srbohrvatistiko.

Jugoslavija jo je privlačevala in zanimala. Navduševala se je nad narodnoosvobodilnim bojem južnoslovanskih narodov, in to tem bolj, ker je bila »blokadno dekle«. Njen stric je bil vojaški šofer, ki je bil ob koncu vojne v Jugoslaviji. Stric jo je med prvimi seznanil z Jugoslavijo in opozoril na nekatere njene posebnosti in zanimivosti.

Po končani fakulteti je v letih 1952–75 delala na leningrajskem oddelku Inštituta za slavistiko in balkanistiko sovjetske Akademije znanosti, v letih 1955 in 1956 je bila na Inštitutu v Moskvi, in sicer na sektorju za jezikoslovje, kjer se je prvič srečala s slovenističnimi deli.

Na univerzi je poslušala predavanja iz srbohrvaškega jezika in srbske ter hrvaške književnosti. Tedaj še ni bilo v programu študija niti slovenskega jezika niti slovenske književnosti. Nekega lepega dne je pristopil k njej kolega z univerze, ki ji je odkril črtice Ivana Cankarja v srbohrvaških prevodih. Bil je navdušen in ji je izročil Cankarja v branje. Od takrat je postal Cankar njen najljubši književni prijatelj za vse življenje. Neki drugi kolega je prinesel rusko izdajo Prešerna (v prevodu in predgovoru akademika Korša) in jo opozoril na izredno estetsko vrednost slovenskega pesnika. In ker je po službeni dolžnosti prebirala slovenske tekste, je resno začela študirati slovenski jezik in književnost (v glavnem samostojno, brez učiteljev). Leta 1957 je imela srečo, da je prišla v literarnozgodovinski oddelek, kjer se je začela resno ukvarjati s slovensko književnostjo skupaj z J. I. Rjabovo, ki je bila tedaj v Sovjetski zvezi vodilna slovenistka. Maja Ryžova je leta 1973 obranila kandidatsko disertacijo Slovenska poezija konca 19. in začetka 20. stoletja in ruska literatura.¹

V 1975. letu je bil ukinjen leningrajski oddelek Inštituta za slavistiko in tedaj je začela delati na Inštitutu ruske književnosti (Puškinski dom) Akademije znanosti Sovjetske zveze, v oddelku medsebojnih povezav ruske literature z inozemskimi, ki ga je tedaj vodil akademik M. P. Aleksejev. Ryžova je napravila mnogo za seznanitev Rusov s slovensko književnostjo. Del njene bibliografije je objavljen v Slavistični reviji 1983, 56–60. Pozneje je še napisala posamezne študije in spremne besede k Aškercu, Bevku, Jušu Kozaku, Župančiču, Prežihu, Kranjcu, Gradniku, Murnu idr. Recenzirala je knjigo Š. Barbariča Turgenjev in slovenski realizem. Tehtna je njena razporeditev medsebojnih rusko-slovenskih literarnih odnosov. Le-te je razporedila na sedem obdobj.² Tudi na straneh Slavistične revije ni znano njeno ime. V reviji je objavila poglobljeno študijo Dragotin Kette in ruska literatura.³ Napisala je tudi poglavja o slovenski književnosti iz obdobja na prehodu 19. v

¹ O tem sta poročala Alenka Logar Pleško in Jurij Rojs v osmi številki revije *Jezik in slovstvo*, X/1973-74, 235–327.

² *Sovetskoe slavjanovedenie*, Moskva, 1986, 35–46.

20. stoletje za obširna kolektivna dela Zgodovina svetovne literature, knjiga 7, ki jo pripravlja Inštitut svetovne literature Ruske akademije znanosti v Moskvi – in Zgodovina zahodno- in južnoslovenskih literatur, ki jo pripravlja za tisk Inštitut za slavistiko in balkanistiko te akademije.⁴ Naj tu omenimo še nekaj drugih njenih razprav: Anton Aškerc i ruskaja literatura (Literatura slavjanskih narodov, Moskva, 1961), Ruskaja literatura v slovenskom žurnale »Ljubljanski zvon« (zb. Zarubežnye slavjane i ruskaja literatura, Leningrad, 1978), Tvorčestvo M. Ju. Lermontova v vosprijatii slovenskih počtov 19 – načala 20 veka (Ruskaja literatura 1979, № 3, 149–163), Josip Murn i ruskaja literatura (zb. Russko-jugoslavskie svjazi, 1975, 212–259).

M. Ryžova se vzporedno z literarno vedo ukvarja tudi s prevajanjem, mnogim prevodom je dodana tudi njena spremna beseda. Prevajala je P. Voranca, M. Kranjca, A. Ingoliča, F. Bevka, J. Kozaka, C. Kosmača, I. Cankarja, P. Zidarja ... Iz slovenske poezije so objavljene pesmi A. Aškerca, K. Koviča. Ni pa še objavljeno več prevodov poezije Župančiča, Ketteja, Cankarja in Krakarja. Leta 1971 je uredila zbornik poezije Franceta Prešerna *Lirika*, leta 1987 pa izbor Aškerčevega pesništva.

Ob sklepu tega kratkega zapisa o življenju in delu Maje I. Ryžove ji čestitamo k jubileju in ji še želimo, da bi bila trdnega zdravja, polna ustvarjalne energije in da bi dočakala še mnogo srečnih let v svojem Sankt Petersburgu in v novih razmerah izdala še nekaj prevodov iz slovenske književnosti in razmišljanj o njej.

Jurij Rojs
Maribor

³ Dragotin Kette in ruska literatura, *Slavistična revija* XXII/2 (1974), 183–203.

⁴ To mi sporoča M. Ryžova v pismu z dne 25. maja 1997. – Oris zgodovine zahodno- in južnoslovenskih literatur je medtem že izšel v izdaji: *Istorija literatur zapadnyeh i južnyeh slavjan*. V 3-h tomah (Moskva, »Indrik«, 1997).

⁵ Gl. op. 4.